

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

ΟΠΕΚ

« Γιατί όχι στο Συνταγματικό Δικαστήριο »

Φεβρουάριος 2007

Γιατί όχι στο Συνταγματικό Δικαστήριο;

Σωκράτης Κοσμίδης

31.01.07

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, με την πρώτη υπαρ. 1/1929 απόφαση που εξέδωσε από την ίδρυσή του, αποφάσισε την ακύρωση διοικητικής πράξης απόλυσης αστυνομικού, επειδή έκρινε ότι η διάταξη πάνω στην οποία στηρίχθηκε η απόλυση ήταν αντισυνταγματική.

Κάποιος εισαγγελέας απολύθηκε από τη χούντα των συνταγματαρχών. Βρέθηκε κατηγορούμενος για τροχαία παράβαση ενώπιον επαρχιακού μονομελούς πλημμελειοδικείου. Ο πρωτοδίκης που δικάζε έκρινε αντισυνταγματική την απόλυση και κατά συνέπεια εν ενεργεία τον εισαγγελέα και επομένως αναρμόδιο το μονομελές πλημμελειοδικείο να δικάσει εν ενεργεία εισαγγελικό λειτουργό.

Ο πρωτοδίκης, αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου μέχρι πριν λίγους μήνες, αξιοποίησε τότε τη δυνατότητα που του παρέιχε το κατοχυρωμένο με σειρά διατάξεων στο Σύνταγμά μας σύστημα του λεγόμενου διάχυτου, παρεμπόπτοντος δικαστικού ελέγχου της συμβατότητας των κανόνων δικαίου με τις συνταγματικές επιταγές.

Τι σημαίνει ο διάχυτος έλεγχος; Κάθε δικαστήριο οιοδήποτε βαθμού και δικαιοδοσίας δικαιούται και υποχρεούται να ελέγχει τη συμβατότητα αυτή με την ευκαιρία υπόθεσης ή διαφοράς που άγεται ενώπιόν του προς επίλυση. Όποιος θίγεται από απόφαση χαμηλόβαθμου δικαστηρίου δικαιούται να ασκήσει ένδικο μέσα ενώπιον ανώτερου έως την αμετάκλητη κρίση. Κανένα δικαστήριο δεν δεσμεύεται να κρίνει διαφορετικά μ' άλλη ευκαιρία. Ακόμη και ένα ανώτατο δικαστήριο μπορεί να μεταβάλει τη νομολογία που το ίδιο έχει διαμορφώσει. Αν στο μεταξύ έχουν διαμορφωθεί καταστάσεις που ανατρέπονται, τότε η ευθύνη ας αναζητηθεί στην εκάστοτε κυβερνώσα πλειοψηφία που ψηφίζει διατάξεις ασαφείς ή βεβαίως αντισυνταγματικότητας ή οριακής συνταγματικότητας, ηθελημένα ή αθέλητα.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι τα τελευταία πέντε χρόνια περί τις τριάντα διατάξεις νόμων κρίθηκαν αντισυνταγματικές από την ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αφορούσαν θέματα οικονομικής ελευθερίας, φορολογίας, ίσης μεταχείρισης, κυρίως ισότητας των φύλων, προστασίας του περιβάλλοντος και δικαστικής προστασίας.

Οι κυβερνήσεις θεωρούν τη δικαιοσύνη τροχοπέδη στο έργο τους. Όπως π.χ. όταν το Συμβούλιο της Επικρατείας σταματήσει ένα έργο λόγω δασικής έκτασης ή το Ελεγκτικό Συνέδριο κρίνει παράτυπη τη διαδικασία ανάθεσης ενός δημόσιου έργου ή ο Άρειος Πάγος κρίνει ότι ένα επίδομα για λόγους ίσης μεταχείρισης πρέπει να το λάβουν και άλλοι.

Οι κυβερνήσεις επιθυμούν η δικαιοσύνη να επιδεικνύει φιλάγαθη διάθεση προς αυτές. Αυτό συνιστά και ένα πρόσθετο λόγο επιδίωξης επιλογής προσώπων φίλα προσκείμενων σ' αυτές στα υψηλά κλιμάκια.

Ο διάχυτος έλεγχος στη χώρα μας ισχύει εδώ και ενάμιση αιώνα. Ήταν η απόφαση 18/1871 του Αρείου Πάγου πρώτη. Στη θεωρία ο διάχυτος έλεγχος υποστηριζόταν από το 1844. Η Ελλάδα είναι η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που υιοθέτησε το δικαστικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων. Οι παράγοντες των τριών εξουσιών και ο νομικός κόσμος έχουν εξοικειωθεί μ' αυτόν. Η λειτουργία του είναι επαρκής και αποτελεσματική. Τυχόν παρατηρούμενα προβλήματα τεχνικής φύσεως μπορούν να επιλυθούν. Σε καμία, όμως, περίπτωση δεν δικαιολογούν τη σύσταση νέου υπερκείμενου, συγκεντρωτικού, δικαιοδοτικού οργάνου αμφίβολης ανεξαρτησίας.

Τα συνταγματικά δικαστήρια ιδρύθηκαν σε άλλες χώρες επειδή δεν υπήρχε ο διάχυτος έλεγχος. Όχι διότι είναι σοφότεροι από μας. Ή για άλλους λόγους.

Κυρίως στα ομοσπονδιακά κράτη, όπως η Γερμανία και η Αυστρία, όπου χρειάζεται ένα όργανο που επιλύει θέματα αρμοδιότητας ομοσπονδιακών και μη αρχών και αίρει σύγκρουση ομοσπονδιακών και μη νόμων. Γι'

αυτό υπάρχει.

Μάλιστα στη Γερμανία το συνταγματικό δικαστήριο επιβλήθηκε από τους συμμάχους μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ως ασφαλέστερο όργανο από τους δικαστές που μόλις είχαν εξέλθει από το ναζισμό. Και μην ξεχνάμε ότι συνταγματικό δικαστήριο προώθησε στην Ελλάδα η χούντα των συνταγματαρχών.

Η ίδρυση συνταγματικού δικαστηρίου, αδιαφόρως της μορφής που προτείνεται να λάβει, δεν είναι αναγκαία ούτε σκόπιμη. Συνιστά δικαιοπολιτικό συγκεντρωτισμό στον χώρο της Δικαιοσύνης. Είναι και επικίνδυνη, στο βαθμό που υποκαθιστά ή συρρικνώνει, ουσιαστικά, τον ισχύοντα διάχυτο έλεγχο. Ανατρέπει μία μακρά συνταγματική παράδοση και μεταβάλλει τις ισορροπίες ανάμεσα στις εξουσίες. Απομειώνει το ρόλο του φυσικού Δικαστή. Θίγει παραμέτρους που συνοδεύονται με τις εγγυήσεις προστασίας ατομικών δικαιωμάτων και με τις αρχές του κράτους δικαίου. Ως προληπτικός έλεγχος εκφεύγει του δικαστικού ελέγχου και εντάσσεται στη νομοθετική λειτουργία.

Η συμβατότητα μιας διάταξης με το Σύνταγμα δεν μπορεί να εξετάζεται επιστημονικά και εργαστηριακά έξω από εφαρμογή σε βιοτική σχέση, με συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά.

Και κάτι ακόμη : Ποία η χρησιμότητα συνταγματικού δικαστηρίου σήμερα που η νομοθεσία δεν κινείται στα επίπεδα του Συντάγματος και του κοινού νόμου πλέον, αλλά είναι πολυεπίπεδη με την ενσωμάτωση στην έννομη τάξη νομοθετημάτων αυξημένης τυπικής ισχύος, όπως οι διατάξεις της ευρωπαϊκής σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, του κοινοτικού δικαίου και άλλων διεθνών συμβάσεων; Η παραπομπή υποθέσεων στο συνταγματικό δικαστήριο είναι αναποτελεσματική αν ο προσβαλλόμενος για αντισυνταγματικότητα νόμος μπορεί να μην εφαρμοστεί με βάση διατάξεις κοινοτικού δικαίου ή διεθνών συμβάσεων.

Δεν χρειάζονται νέοι θεσμοί. Το κράτος δικαίου λειτουργεί με θεσμικά αντίβαρα που στηρίζονται στη διάκριση των εξουσιών. Προέχει η αναζήτηση τρόπου να μην προωθούνται και ψηφίζονται αντισυνταγματικές διατάξεις και όχι ποιος κρίνει αν αυτές είναι αντισυνταγματικές.

Ποιο διορισμένο συνταγματικό δικαστήριο θα διέθετε τη γενναιότητα και την ορθοφροσύνη του πρωτοδίκη που προανέφερα;

Η Ν.Δ. ισχυρίζεται ότι δεν θα καταργηθεί ο διάχυτος έλεγχος, αλλά θα έχουμε μικτό σύστημα ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων. Αυτού του είδους οι οσμώσεις είναι ασαφείς και επικίνδυνες.

Σκεφθείτε μία διάταξη αυριανού τυπικού νόμου που αφορά στα δάση ή στις δασικές εκτάσεις. Εργαστηριακά το Συνταγματικό Δικαστήριο θα την κρίνει πιθανώς συμβατή με το Σύνταγμα. Σε συγκεκριμένη υπόθεση ο διάχυτος έλεγχος θα μπορεί να κρίνει διαφορετικά ; Αν ναι, τι γίνεται μετά ταύτα ;

Η θέση μου είναι απλή και καθαρή. Ανάμεσα στην αυθαιρεσία και στη χαλαρότητα της εκτελεστικής εξουσίας και στις υπερβολές της Δικαιοσύνης, αν έχω να επιλέξω, προτιμώ τις δεύτερες. Είναι το έσχατο καταφύγιο, άδολο και στην υπερβολή του. Η Δικαιοσύνη καλύπτει το κενό ανάμεσα στην ανοχή της Διοίκησης και στην αυθαιρεσία του πολίτη.

Ο Σωκράτης Κοσμίδης είναι Βουλευτής Επικρατείας του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

Κλείσιμο παραθύρου